

Osvrti i sjećanja

Naviještanje Evanđelja u pokoncilskom vremenu

Jure Gabrić

Kaže se da Crkva stagnira kada ne evangelizira a, s obzirom na to da je ona put čovjeka do kraljevstva Božjega, tako se ne približava svojem cilju. Stoga je prevažno prepoznavanje kada i kako Crkva evangelizira; to se pitanje postavlja u svakome trenutku. Odgovor je uvijek drukčiji s obzirom na nove uvjete i metode, a opet poznat sukladno ciljevima i plodovima koje evangelizacija donosi. Crkva je evanđeoski živa i suvremena toliko koliko iz dana u dan posreduje da Evanđelje u njoj i po njoj djeluje u životima pojedinaca, obitelji i narodâ. To je mjerljivo i prema uvjetima za duhovni, moralni i egzistencijalni život pojedinaca i obitelji. Tamo gdje većina u osobnom životu nije iskusila djelotvornost evanđeoske poruke, po sakramentima i molitvi, gdje prevladava moralni i etički relativizam, ne postoje osnovni materijalni i socijalni uvjeti za dostojanstven život pojedinaca, obitelji, pa i za čitave narode, kao što je to u suvremenom svijetu (slično je i u našem društvu), nema mjesta za samozadovoljstvo u strukturama Crkve, posebno onima koje su poslanjem i službom zadužene za inicijativu i organizaciju sustavne evangelizacije.

No, unatoč neevanđeoskom stanju svijeta i društva u kojima živimo, Crkva je na spoznajno-teološkoj razini pokazala interes za zadaću evangelizacije. Ovo je došlo do izražaja i na Drugome vatikanskom saboru, gdje je rečeno: »Neka se ta zajednica vjernika – otvorena bogatstvu kulture vlastitog naroda – duboko ukorijeni u narodu; neka procvjetaju obitelji nadahnute evanđeoskim duhom i neka im budu na pomoć prikladne škole; neka se podižu društva i grupe preko kojih će laički apostolat moći prožimati evanđeoskim duhom čitavo društvo«¹. Još konkretnije

¹ Drugi vatikanski koncil, Dokumenti, Dekret *Ad gentes* o misijskoj djelatnosti Crkve, str. 515.

i sustavnije tema evangelizacije razmatrala se na Općoj sinodi biskupa u Rimu 1974. godine, a iduće, o desetoj godišnjici završetka Drugoga vatikanskog sabora, papa Pavao VI. objavio je o tome svoju pobudnicu *Evangelii nuntiandi*. Podsjećamo samo na neke naglaske iz tog dokumenta: »Činimo to i o desetoj obljetnici završetka Drugoga vatikanskog sabora ciljevi kojeg se, na kraju krajeva, mogu izraziti kao jedan jedincati cilj: Crkvu 20. stoljeća učiniti još prikladnijom za naviještanje Evanđelja ljudima 20. stoljeća«. Zatim; »Oni koji iskreno prihvate Radosnu vijest, snagom toga prihvaćanja i zajedničke vjere sabiru se dakle u Ime Isusovo da bi Kraljevstvo zajednički tražili, gradili i živjeli. Čine jednu zajednicu koja i sama počinje naviještati Evanđelje«. Slično tomu nastavlja: »Stoga se zajednica kršćana ne zatvara nikada u samu sebe. Njezin nutarnji život – život molitve, slušanje Riječi i apostolsko naučavanje, življena bratska ljubav, kruh koji se lomi – poprima puninu svoga smisla samo kad postaje svjedočanstvo, kad izaziva udivljenje i obraćenje, kad postaje propovijed i navještaj Radosne vijesti«. Podsjećajući reče; »Drugi vatikanski sabor na to je podsjetio, a Sinoda iz 1974. godine snažnim riječima nastavlja govoriti o Crkvi koja se evangelizira u trajnu obraćenju i obnavljanju kako bi vjerodostojno mogla naviještati Evanđelje svijetu«. Svjedočanstvo života navjestitelja Evanđelja Pavao VI. najposebnije ističe: »Šutke ili u krik u ponavlja se uvijek jedno te isto pitanje: Vjerujete li vi doista to što propovijedate? Živate li to što vjerujete? Propovijedate li uistinu ono što živite? – Svjedočanstvo života postalo je više nego ikad bitan preduvjet osnovne uspješnosti propovijedanja«.

Ovo je samo kratki izvadak iz cjelovita napatka koncilskog Pape o evangelizaciji, ali ipak dovoljan za prepoznavanje najbitnijega za Crkvu i njezine članove u području evangelizacije. Iz njega se čak može zaključiti zašto nisu ostvarivani odgovarajući rezultati, u smislu obraćenja pojedinaca i prožimanja kulture evanđeoskim vrednotama, s obzirom na uloženi trud i nastojanje crkvenih poslanika. O evangelizaciji je bilo govora u papinskim dokumentima i na pojedinim sinodama biskupa, ali ovdje želimo podsjetiti i na ono što je rečeno u našem, domovinskom crkvenom okružju. Naime, unatoč nepovoljnim uvjetima za evangelizaciju i misijsko djelovanje Crkve u okolnostima socijalizma i ateizma, nakon Drugoga vatikanskog sabora naša je crkvena javnost bila informirana o koncilskim odrednicama

i o onome što Crkva treba činiti u pokoncilskoj obnovi. Tako se i u našim biskupijama, na poticaj iz Vatikana, razgovaralo o pitanjima i zadacima u području evangelizacije, a sve to u sklopu pripreme za spomenutu Sinodu 1974. godine. Održan je i teološki simpozij o dokumentima pripremljenima za Sinodu na temu evangelizacije suvremenog svijeta. Bilo je to već daleke 1974. godine (19. travnja).

Za spomenuti je simpozij pripremljeno deset posebnih referata; spominjemo samo neke: *Empirijsko promatranje i proučavanje stvorene stvarnosti u odnosu prema evangelizaciji* (V. Bajsić), *Svjedočanstvo autentičnog kršćanskog života kao komponenta evangelizacije* (P. Žmire), *Evangelizacija kao služenje* (M. Valković), *Sadašnji kairos Crkve* (Lj. Rupčić), *Evangelizacija iz zajednice i za zajednicu* (T. Šagi-Bunić), *Kultura šansa evangelizacije ili...* (I. Golub). Prisjetimo se pojedinih interesantnijih izvadaka iz referata i rasprave:

Bajsić podsjeća da »evanđelja ne sadrže samo opis Kristova života, njegova čudesa i njegovu nauku, nego je u opisu Kristova djelovanja u cjelovitom razumijevanju Kristova fenomena sadržana i metodika evangelizacije, kako individualna tako i ona društvena. Krist je od svojih učenika zahtijevao da se odijele od svojih obiteljskih i narodnih (farizejskih) tradicija, da budu nov narod, građani kraljevstva Božjega, da međusobni život organiziraju na novim motivima i u novim odnosima (*mandatum novum*), da se tako potpuno preobrazu. Ne vidi se kako bi današnja evangelizacija mogla imati uspjeha ako se ne pridržava te metodike koja bez sumnje ima svoje nezaobilazne razloge. Evanđelja i Kristov primjer u njima nezaobilazni su priručnik razumijevanja evangelizacije i njezina strukturiranja u današnje vrijeme«. Nešto dalje isti autor kaže: »Problem kontigencije evangelizacije ukoliko iza njega stoji neka odgovornost samih kršćana ne može se svesti samo na individualnu odgovornost pojedinih mlakih kršćana. Kad bi samo pojedinci bili odgovorni, onda Krist ne bi bio osnovao Crkvu, nego bi evangelizaciju prepustio savjesti pojedinaca«.²

Šagi-Bunić iznosi: »Svi smo uvijek bili svjesni da je svjedočanstvo života pojedinog kršćanina od kapitalne važnosti za

² Prema brošuri *Evangelizacija suvremenog svijeta*, priredio Adalbert REBIĆ, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1974.

evangelizaciju. Uvijek smo govorili o svecima, o svetosti svećenika itd. Međutim, ovdje bi trebalo uočiti također problem svjedočanstva kršćanske zajednice, Crkve kao zajednice, ili možda bolje, zajedništva. Crkva bi se morala na svakome mjestu gdje evangelizira ljude, ljudima očitovati kao postojeća životna zajednica, zajednica koja živi određenim osebnim životom, koja ima stanovito jedinstvo, jedinstvo u raznolikosti, koja ima istinsku međusobnu ljubav. A toga, eto, danas nema ili gotovo nema.«³

»A zajednica koje autentično žive kršćanstvo i obraćaju druge za Krista ima danas u Crkvi veoma malo. Ima puno više onih zajednica koje ne pokazuju svoje autentičnosti, svojeg autentičnog kršćanstva i koje ne osvajaju druge za Krista, uopće misijski ne djeluju. U daleko većoj većini Crkve, izgleda, zajedništvo se ne uspijeva ostvariti.«⁴

»Koncil je dao neke znakove zajedništva. Nema li tu još uvijek i previše oporbe prema koncilskim smjernicama? Mnogi u ime tradicionalnog – a ne tradicijskog – ne dopuštaju ostvarenje Saborskih smjernica i ne dopuštaju da razvoj Crkve ide naprijed.«⁵

»Suvremenoj tehnički i potrošački orijentiranoj civilizaciji potreban je dodatak duše, otvor prema transcendenciji. Evangelizacija će učiniti golemu uslugu suvremenom čovjeku pružajući mu upravo taj dodatak, ali u obliku koji ga ne bi otuđivao od ovog svijeta (molitva i kontemplacija u svijetu i kroz svijet u Kristu; pitanje suvremene duhovnosti).«⁶

»Kod ovakvog stanja stvari Crkva se mora usredotočiti na bitan način svog naviještanja, a to je temeljito moralno mijenjanje svakog člana Crkve a posebno svih službenika Crkve te zahtjev da se čvrsto vjeruje u mogućnost takve promjene i to kroz bezrezervnu vjeru u Isusa Krista. Tek iz takvog odgovornog djela može se roditi govor pred kojim će se svijet začuditi i može nastati Crkva u kojoj će svi htjeti biti, duboko svjesni, da ih vodi do potpunog ostvarenja čovječnosti, do konačnog spasa u Bogu. Svaki drugi govor o evangelizaciji i svaka drukčija evan-

³ *Isto*, Tomislav ŠAGI-BUNIĆ.

⁴ *Isto*, Adalbert REBIĆ.

⁵ *Isto*, fra Bonaventura DUDA.

⁶ *Isto*, Marijan VALKOVIĆ.

gelizacija u ovo naše vrijeme i na našem terenu bit će jalova i neodgovorna.«⁷

»Pravi je čas da se Crkva u svom vlastitom interesu i u interesu čovječanstva distancira od društvenih, političkih i gospodarskih struktura koje onemogućuju bolji i ljudskiji život siromašnim, potlačenim i izrabljivanim. Vrijeme je sasvim dovoljno osvijetlilo pogreške i pružilo mogućnost ispravka. Treba izvući pouku iz činjenice da kršćanski narodi ostavljaju Krista i Evanđelje i okreću se mudrosti Marxa, Engelsa, Maoa i drugih. To što čine nije objest nego svjedočanstvo da im praktično tumačenje Evandjelja u Crkvi ne osigurava ni drugarstvo, a kamoli jednakost i bratstvo. Crkva mora znati da ono što se događa na ulicama ovisi o onom što se govori i kako se postupa u njoj samoj.«⁸

»No Crkva ne može biti vjerodostojna ako stalno ne teži za onim što joj je izvorišno, što znači istinsku prisutnost njezine stvarnosti u društvenom iskustvu. Zato je imperativno da Crkva danas nađe put kako bi se njezina autentična specifična društvenost danas proživljavala. Čini se da su današnje župe za to neprikladne, da se kroz njih to ne može ostvariti. To onda znači da treba hitno tražiti i smiono s povjerenjem u Duha Svetoga pokušavati nove realizacije.«⁹

»Ako kršćanstvo nije kadro obuhvatiti puninu života, tako da svi koji žive u njemu ne osjećaju da se tu bolje živi, ne može čovjek ni željeti da uđe. Treba poći vjerom, a ne vršiti pritisak autoritetom ili logikom.«¹⁰

Iz ovoga kratkog prikaza onoga što je sama Crkva (Koncil, papa Pavao VI., biskupi i teolozi) rekla o prevažnosti evangelizacije za Crkvu, čovjeka i svijet može se ustvrditi da nisu zaboravljene posljednje Kristove riječi upućene apostolima: »Pođite po svem svijetu, propovijedajte evanđelje svemu stvorenju« (Mk 16,5). Oni su poslušali i propovijedali posvuda i bili zbog toga progonjeni, mučeni i ubijani. Nastojanje i žrtva urodiše plodovima, što je i zapisano: »Gospodin je pak danomice zajednici

⁷ Isto, Tomislav IVANČIĆ.

⁸ Isto, Lj. RUPČIĆ.

⁹ Isto, Tomislav ŠAGI-BUNIĆ.

¹⁰ Isto, Vjekoslav BAJSIĆ.

pridruživao spasenike« (Dj 2,47). Jesu li ostvareni plodovi i u suvremenoj evangelizaciji, da li se danomice zajednici (Crkvi) »pridružuju spasenici« ? Teško je to ustvrditi i potvrditi, jer u Crkvi postoje pouzdani pokazatelji samo o tzv. nominalnim »spasenicima«. Evidentirani su kao krštenici, krizmanici, crkveno su vjenčani i pričešćuju se na nedjeljnim i svakodnevnim misnim slavljima itd. Najviše je krštenih, a mnogo manje, tri do četiri puta, onih koji dolaze na euharistiju, a još manje onih koji se i pričešćuju.

O tome kako tko u svakidašnjici živi svoju »pridruženost zajednici« (Crkvi) teško je što određenije reći, jer takvih podataka u crkvenom pastoralu obično nema, a tamo gdje ih i djelomično ima, nerado se komentiraju. No, ono što je dosta pouzdano jest činjenica da se broj katolika u tradicionalno katoličkim zemljama (Europa, Južna Amerika) iz godine u godinu smanjuje, nevjera u crkveno-sakramentalnim brakovima nije rijetkost (to pokazuju i civilne rastave takvih brakova), mnogi krizmanici prestaju dolaziti na nedjeljna misna slavlja, u župnim zajednicama nedostaju zajedništvo i solidarnost s nemoćnima i siromašnima, a u javnom i političkom životu malo je onih koji promiču evanđeoske vrjednote.

Sve navedeno nije problem samo za crkvenu hijerarhiju i one kojima je evangelizacija zadaća unutar crkvene službe koju obavljaju, nego i svih u Crkvi, jer svi su pozvani na svetost i navještaj Radosne vijesti, tamo gdje žive i djeluju. No onima koji imaju zadaću naviještanja papa Pavao VI. na kraju *Evangelii nuntiandi* poručuje:

»Neće biti na odmet da svaki kršćanin i svaki blagovjesnik u molitvi produbi ovu misao: ljudi će se moći spasiti i drugim putovima, zahvaljujući milosrđu Božjem, čak ako im mi i ne navijestimo Evanđelje; no mi, možemo li se mi spasiti ako iz nemara, straha, stida – da, sv. Pavao kaže 'stidjeti se Evanđelja' – ili zbog povodenja za lažnim idejama propustimo naviještanje? Jer to bi bila izdaja Božjeg poziva koji hoće da po glasu službenika Evanđelja sjeme proklija; i o nama ovisi hoće li nastati stablo i hoće li ono donijeti puni urod.«